

С. С. Єсімов

Навчально-науковий інститут права та психології
Національного університету "Львівська політехніка",
канд. юрид. наук, доц. кафедри адміністративного та інформаційного права

ЕЛЕКТРОННІ ДОКУМЕНТИ ЯК ДОКАЗИ У СПРАВАХ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ

© Єсімов С. С., 2016

Розглянуто питання використання електронних документів як доказів у справах про адміністративні правопорушення. Висвітлено способи отримання і легалізації електронних доказів у сфері антимонопольного законодавства. Здійснено порівняння правових підстав для використання електронного листування як доказу в цивільному та господарському процесах і провадженні у справах про адміністративні правопорушення.

Ключові слова: адміністративне правопорушення, доведення, докази, електронний документ, електронний підпис.

С. С. Єсімов

ЭЛЕКТРОННЫЕ ДОКУМЕНТЫ КАК ДОКАЗАТЕЛЬСТВА ПО ДЕЛАМ ОБ АДМИНИСТРАТИВНЫХ ПРАВОНАРУШЕНИЯХ

Рассматриваются вопросы использования электронных документов в качестве доказательств по делам об административных правонарушениях, способы получения и легализации электронных доказательств в сфере антимонопольного законодательства. Осуществлено сравнение правовых оснований для использования электронной переписки в качестве доказательства в гражданском и хозяйственном процессах и производстве по делам об административных правонарушениях.

Ключевые слова: административное правонарушение, доказывание, доказательства, электронный документ, электронная подпись.

S. S. Yesimov

ELECTRONIC DOCUMENTS AS EVIDENCE IN CASES ON ADMINISTRATIVE OFFENCES

The article deals with the use of electronic documents as evidence in cases of administrative offences. Highlights how to obtain and legalize electronic evidence in antitrust law. A comparison of the legal basis for the use of e-mails as evidence in civil and commercial processes and proceedings in cases of administrative offences.

Key words: administrative offence, proof, evidence, electronic document, electronic signature.

Постановка проблеми. Правопорушення у сфері антимонопольного регулювання характеризуються підвищеною громадською шкідливістю. Їх вчинення порушує економічну безпеку держави та інтереси конкретних споживачів товарів. У зв'язку з цим першочерговим завданням є вдосконалення механізму виявлення та припинення порушень у сфері антимонопольного

регулювання, а також притягнення винних фізичних і юридичних осіб до відповідальності за їхні вчинки. Однак сьогодні проблема електронних документів, які виступають доказом, зокрема, щодо адміністративної відповідальності за правопорушення у сфері антимонопольного регулювання, досліджена недостатньо. Окремі положення антимонопольного законодавства потребують серйозного осмислення та подальшого наукового доопрацювання.

Ступінь розробленості теми. Теоретичною основою дослідження стали роботи вітчизняних учених, які займалися проблемами адміністративної відповідальності та антимонопольного регулювання, зокрема, В. Б. Авер'янова, О. Ф. Андрійко, І. Ю. Андреевського, Л. Р. Білої, К. В. Бондаренко, Н. П. Бортник, І. П. Голосніченка, В. М. Горшеньова, І. І. Дахна, Є. В. Додіна, Д. П. Калаянова, Р. А. Калюжного, С. В. Ківалова, М. В. Коваліва, Н. М. Корчак, О. В. Когут, М. Н. Малєїної, С. Б. Мельник, В. Л. Ортинського, О. І. Остапенка, О. М. Стороженко, А. І. Шумило, В. С. Щербини та ін. Зважаючи на багатогранність, а також значну кількість проблем адміністративної відповідальності за порушення антимонопольного законодавства, необхідно висвітлити увесь комплекс питань і запропонувати можливі шляхи їх вирішення.

Метою статті є дослідження вітчизняного та зарубіжного законодавства, судової практики щодо діяльності антимонопольних органів, у контексті застосування електронних документів як доказів, спрямовані на підвищення ефективності застосування заходів адміністративної відповідальності у сфері захисту економічної конкуренції.

Виклад основного матеріалу. Розвиток і широке застосування інформаційно-комунікаційних технологій є глобальною тенденцією світового розвитку та науково-технічної революції останніх десятиліть. Перехід до електронних засобів і технологій почався в тих галузях і сегментах економіки, в яких швидкість і точність збирання, оброблення і передавання інформації є основними чинниками підприємницького успіху. Саме тому електронний документообіг прийшов насамперед у банківську сферу, а потім його переваги оцінили суб'єкти господарювання, що працюють в інших сферах підприємницької діяльності. Сьогодні суб'єкти підприємницької діяльності взаємодіють за допомогою електронного документообігу і між собою, і з кінцевими споживачами, і з органами влади. Нині суб'єкти господарювання застосовують електронний документообіг, який ґрунтується на інформаційному середовищі Інтернету та на інших електронних формах, електронних засобах. З погляду правового регулювання, засоби комунікації не впливають на юридичну значущість формованих електронних документів.

Стрімкий розвиток інформаційних технологій привів не тільки до широкого використання електронних документів у цивільному обігу, але й до активного використання сучасних інформаційних технологій для вчинення адміністративних правопорушень, зокрема й у сфері антимонопольного законодавства.

Антимонопольне законодавство – це галузь законодавства, що становить комплексне утворення в національному законодавстві, що забезпечує взаємодію правових норм галузей адміністративного і цивільного права, регулює однорідні суспільні відносини, пов'язані між собою як самостійна відокремлена група у сфері обмеження монополістичної діяльності та припинення недобросовісної конкуренції. Адміністративна відповідальність у сфері антимонопольного регулювання – це вид юридичної відповідальності, що полягає в застосуванні антимонопольними та судовими органами до осіб, які вчинили правопорушення у сфері антимонопольного регулювання, заходів адміністративного примусу штрафного характеру, передбачених адміністративно-правовою нормою, що спричиняють для правопорушників настання негативних наслідків майнового характеру.

Доводиться констатувати, що порушена проблематика не знайшла відображення під час формування сучасної доктрини адміністративно-процесуального права, як і концепція *«nemo iudex in causa sua»*, яку розробив Європейський Суд з прав людини.

Основною для розкриття змісту цієї концепції є позиція Європейського Суду з прав людини, викладена в рішенні у справі «Енгель та інші проти Нідерландів», згідно з якою «характер

процедури за внутрішнім правом не може мати вирішального значення з питання застосовності ч. 1 ст. 6 Конвенції».

Визначення суті правопорушення здійснює Європейський Суд відповідно до таких критеріїв для ідентифікації тієї чи іншої справи як справи про кримінальне звинувачення: зарахування правопорушення до кримінального права в правовій системі держави; правова природа порушення; характер і ступінь суворості покарання, яке можуть призначити правопорушники.

Визначальну роль у процесі ідентифікації правопорушення мають два останніх критерії: природа правопорушення і покарання за нього. Пріоритет цих критеріїв для визначення суті правопорушення можна проілюструвати на прикладі вже згаданого рішення у справі «Енгель та інші проти Нідерландів», де Європейський Суд зазначає: «Якщо Договірні Держави могли б на свій розсуд класифікувати правопорушення як дисциплінарне замість кримінального або переслідувати виконавця змішаного правопорушення в дисциплінарному, а не у кримінальному провадженні, дії основних положень ст. 6 і були б підпорядковані їх суверенній волі. Такі розширені повноваження могли б привести до результатів, несумісних з цілями і завданнями Конвенції» [1].

Згідно з чинним законодавством монополістична діяльність характеризується двома основними формами: зловживанням суб'єктом господарювання домінантним становищем на ринку й узгодженими діями, спрямованими на обмеження конкуренції. Ця обставина зумовлює, насамперед, необхідність виділення регламентації умов функціонування монополій в особливу сферу державного регулювання. Відповідно у Кодексі України про адміністративні правопорушення передбачено адміністративну відповідальність за статтями 166-1 «Зловживання монополістичним становищем на ринку», 166-2 «Неправомірні угоди між підприємцями» [2].

Щодо змов на торгах, як узгоджених дій, спрямованих на обмеження конкуренції, то донедавна докази змови мали переважно документальну форму, тобто були виконані на паперових носіях (письмові договори, протоколи зустрічей, розписки тощо), натомість сьогодні антимонопольним органам доводиться мати справу з правопорушеннями, що вчиняються із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій (мобільний зв'язок, електронна пошта, соціальні мережі тощо). Така обставина робить особливо актуальним питання про використання електронних документів як доказів у справах про адміністративні правопорушення.

В адміністративно-юрисдикційній практиці антимонопольних органів електронні докази почали активно використовувати з моменту ухвалення Закону України від 22.05.2003 р. № 852-IV «Про електронний цифровий підпис». Стаття 22-1 «Обов'язок надання інформації» Закону України від 26.11.1993 р. № 3659-XII «Про Антимонопольний комітет України» передбачає надання вказаному органу інформації у будь-якій формі.

Водночас, ст. 1 Закону України від 11.01.2001 р. № 2210-III «Про захист економічної конкуренції» визначає інформацію як відомості в будь-якій формі й вигляді та збережені на будь-яких носіях (у тому числі листування, книги, помітки, ілюстрації (карти, діаграми, органіграми, малюнки, схеми тощо), фотографії, голограми, кіно-, відео-, мікрофільми, звукові записи, бази даних комп'ютерних систем або повне чи часткове відтворення їх елементів), пояснення осіб та будь-які інші публічно оголошені чи документовані відомості [3].

Сьогодні антимонопольні органи можуть отримати необхідні їм докази засобами: подання запиту на документи (інформацію), копіювання електронних документів в ході проведення перевірок, отримання інформації з відкритих джерел, зокрема в мережі Інтернет.

Джерелами отримання електронних доказів можуть бути: інтернет-сайти, теле-, радіопередачі, аудіо-, відеозаписи, фотозображення, флеш-карта, компакт-диски, комп'ютери або сервери. З метою отримання електронних доказів антимонопольні органи також можуть зробити відповідний запит інтернет-провайдерам, теле-, радіокомпаніям, операторам зв'язку.

Закон України «Про захист економічної конкуренції» у процесуальній частині не містить положень, що регламентують використання електронних документів як доказів (ст. 41 «Забезпечення доказів»), а також не містить норм, що регламентують процес доведення. Враховуючи, що Закон України «Про захист економічної конкуренції» містить посилання на адміністративну відповідальність, вказану вище прогалину усувають, застосовуючи положення про доведення та докази згідно з нормами КУпАП.

Легалізація електронних документів здійснюється відповідно до Типової інструкції з діловодства в територіальних відділеннях Антимонопольного комітету України, яка затверджена наказом Антимонопольного комітету України від 15.07.2013 р. № 72. Вона полягає у тому, що посадова особа антимонопольного органу складає акт, який засвідчується підписами присутніх під час запису (копіювання) осіб, або складає в процесі перевірки протокол огляду територій, приміщень, документів і предметів особи, що перевіряється, який також засвідчується підписами: двох понять; посадових осіб антимонопольного органу, які проводили огляд; керівника особи, яку перевіряють.

Аналіз адміністративної практики дає змогу зробити висновок про те, що використання електронних документів як доказів вчинення адміністративних правопорушень є однією з підстав для звернення суб'єкта господарювання до суду з метою оскарження рішення антимонопольного органу, винесеного з використанням таких доказів.

Узагальнення практики перегляду судових рішень у справах за участю Антимонопольного комітету та його територіальних відділень у контексті спорів про наявність змови свідчить, що суди не завжди беруть до уваги листування між суб'єктами господарювання, зокрема електронне [4]. На думку Л. В. Білецької, у кожному випадку суди оцінюють листування щодо конкретних обставин справи [5, с. 60].

Положення постанови пленуму Вищого господарського суду України № 15 від 26.12.2011 р. «Про деякі питання практики застосування конкурентного законодавства» показують, що доказова сила листування залежить не тільки від ступеня конкретики його змісту, але й від того, хто є відправником і адресатом. Хоча листування між учасниками ринку не розглядається як доказ існування змови.

Як показує судова практика щодо конкурентних (антимонопольних) спорів, що узагальнив О. І. Москаленко, процесуальне законодавство не виділяє електронні докази як самостійний вид доказів [6, с. 30; 94; 415].

Згідно зі ст. 5 Закону України від 22.05.2003 р. № 851-IV «Про електронні документи та електронний документообіг», електронний документ – це документ, інформація в якому зафіксована у вигляді електронних даних, включаючи обов'язкові реквізити документа.

У цивільно-процесуальному та адміністративному законодавстві не названо умов, дотримання яких необхідно для надання електронному документу статусу доказу. Нині законодавець вводить в процесуальні правовідносини електронні документи через традиційні правові інститути. Тому їх можна розглядати як традиційні докази в електронній формі, тобто як підвиди традиційних доказів (зокрема письмових) з подальшим їх залученням до процесу з урахуванням вимог, встановлених процесуальним законодавством.

Ч. 2 ст. 64 «Речові докази» Цивільного процесуального кодексу України вказує, що речовими доказами є магнітні, електронні та інші носії інформації, що містять аудіовізуальну інформацію про обставини, що мають значення для справи.

Правовою підставою використання електронних доказів у господарському процесі є п. 2.5 Постанови пленуму Вищого господарського суду України від 26.12.2011 р. № 18 «Про деякі питання практики застосування Господарського процесуального кодексу України судами першої інстанції», в якому зазначено, що будь-які подані учасниками процесу докази (зокрема, й стосовно інформації у мережі Інтернет) підлягають оцінці судом на предмет належності та допустимості [7].

У процесуальних кодексах, що регулюють цивільне та господарське судочинство, електронні документи розглядаються саме як письмові докази, незважаючи на певну відмінність у підходах до визначення переліку засобів доказування. Цивільний процесуальний кодекс України передбачає закритий перелік джерел, з яких можуть бути отримані необхідні відомості про факти. Господарський процесуальний кодекс України, перераховуючи відомі у господарському процесі засоби доказування, вказує на можливість використання інших документів і матеріалів.

Проте Господарський процесуальний кодекс України розглядає електронні документи як письмові докази, без встановлення будь-якого особливого порядку їх отримання та дослідження [8].

Можливість легального використання електронних документів передбачає ст. 251 КУпАП, яка зараховує матеріали фото- і кінознімання, звуко- і відеозапису до доказів.

Отже, жоден з вищезгаданих кодексів не дає самостійного визначення такого засобу доказування, як електронний документ, і не встановлює особливих вимог оцінювання такого доказу. З метою вирішення проблем, пов'язаних з визначенням допустимості електронних документів, використовується бланкетний метод, що відсилає особу, яка застосовує права, до інших спеціальних актів, оскільки не існує спеціальних нормативних актів щодо критеріїв допустимості електронних доказів, за винятком Закону України від 22.05.2003 р. № 852-IV «Про електронний цифровий підпис».

Одним з основних завдань щодо визначення критеріїв допустимості електронних доказів є встановлення таких параметрів, які б забезпечували максимальну достовірність цих доказів, а також законність їх отримання.

Як зазначає І. Казачук: «Змінити ситуацію на краще та забезпечити використання електронних доказів при здійсненні доказування у вітчизняних видах юридичного процесу без необхідності проведення додаткових процесуальних дій та формування інших джерел доказів, що є досить дорогим та довготривалим процесом, можна шляхом зміни підходу до цього інституту. При цьому доцільно звернути увагу на досвід Німеччини та Франції щодо правового регулювання у вказаній сфері. Так, німецький підхід до надання юридичної сили електронним документам нарівні із юридичною силою документів у паперовому вигляді полягає у побудові суворого порядку на базі регулювання використання криптографії з відкритим та закритим ключем, тобто доказова сила таких документів забезпечується наявністю електронного цифрового підпису. У Франції електронні документи отримали таке ж визнання юридичної сили, як і паперові з власноручним підписом, без зв'язку із конкретним технологічним засобом» [9, с. 96].

Поняття електронного документа закріплено в ст. 371а Цивільного процесуального кодексу Німеччини, який зараховує будь-які відомості в електронній формі, зміст яких може бути прочитано багаторазово з використанням письмових знаків, до електронних документів.

Цивільний процесуальний кодекс Німеччини зараховує електронний документ до речових доказів, тоді як в Україні, на думку І. Казачука, його правова природа неоднозначна, що, своєю чергою, зумовлює відмінності в підходах судових органів до їх процесуального статусу і можливості використання як доказів [9, с. 96–97].

На думку авторів «Практичного посібника ІСС з антимонопольного комплаєнсу», формальні вимоги, які можна поставити до документів, що підтверджують правомірні дії стосовно кооперації, на нормативному рівні не визначено, не вказано, які докази її підтверджують, а також не встановлено вимог до форми підтвердних документів [10].

У контексті досліджень О. Стороженко, відповідно до Господарського процесуального кодексу України, можливе подання до суду будь-яких документів і матеріалів як доказів, якщо вони містять відомості про обставини, що мають значення для правильного вирішення спору [11]. Для доведення вчинення незаконних дій копії документів і матеріалів, зокрема роздруківки електронних листів, інформації з жорстких дисків та інших носіїв, самі носії інформації можуть бути засвідчені відповідним органом, який отримав (зокрема вилучив) їх у ході проведеної на підставі закону перевірки. Відсутність угоди про обмін електронними документами між сторонами листування та відсутність електронного цифрового підпису у відправлених і отриманих документах не є порушенням вимог закону під час доведення неправомірних дій, у зв'язку з чим не спричиняє безумовну неможливість використання відповідних документів і матеріалів як доказів.

Як показують дослідження у галузі інформаційного права, отримання або відправлення повідомлення з використанням адреси електронної пошти представника суб'єкта підприємницької діяльності або електронної пошти його компетентного співробітника свідчить про вчинення цих дій самою особою, поки не доведено зворотне.

Висновки. Аналіз судової практики дає підстави зробити висновок, що стосовно справ про правопорушення в галузі антимонопольного законодавства України сьогодні діє презумпція приналежності електронного повідомлення особі, зазначеній як його адресат. Зворотне повинна доводити сторона, яка спростовує цю обставину. Такий підхід відповідає сучасним світовим тенденціям лібералізації вимог до допустимості доказів, що виражається в наданні судді можливості прийняти його і згодом оцінити його значущість з метою правильного розгляду справи про адміністративне правопорушення. При цьому судам як правозастосовним органам доцільно сформулювати однакову позицію щодо застосування відповідних норм процесуального законодавства та виробити певні універсальні критерії оцінювання такого доказу, як електронне листування. Закон України «Про захист економічної конкуренції» не формулює низки правових понять, що стосуються умов і матеріально-правових правил притягнення до адміністративної відповідальності. Нині під час встановлення ознак доказу щодо електронного документа антимонопольний орган повинен керуватися загальними принципами адміністративного та інформаційного права.

1. *Энгель и другие против Нидерландов. Европейский суд по правам человека. Решение от 08.06.1976. Liga Zakon. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/SO2825.html]*. 2. Попов Р. А. *Державна політика України у сфері антимонопольної діяльності: автореф. дис. ... канд. наук з держ. управління: спец.: 25.00.02 «Механізми державного управління» / Р. А. Попов. – Запоріжжя, 2010. [http://mydisser.com/ua/catalog/view/386/822/7637.html]*. 3. *Про захист економічної конкуренції: Закон України від 11.01.2001 № 2210-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 12. – Ст. 64.* 4. *Узагальнення практики перегляду судових рішень у справах за участю Антимонопольного комітету та його територіальних відділень. Судова влада України // Офіційний веб-портал. 26 червня 2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://hra.arbitr.gov.ua/sud5039/183643/]*. 5. Білецька Л. *Доказування у господарському процесі України. На шляху до формування судових стандартів / Л. Білецька // Господарське право і процес – 2013. – № 2 (3). – С. 58–64.* 6. Мельниченко О. І. *Судова практика: конкуренційні (антимонопольні) спори / О. І. Мельниченко. – К.: Юстиніан, 2010. – 512 с.* 7. *Постанова пленуму Вищого господарського суду України від 26.12.2011 № 18 «Про деякі питання практики застосування Господарського процесуального кодексу України судами першої інстанції».* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [zakon.rada.gov.ua/go/v0018600-11]. 8. *Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із застосуванням конкурентного законодавства. Юрисконсульт. 26.12.2014. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.zhdymora.com/vysshiy-hozyastvennyj-sud/oglyadovi-listi-vysshiy-hozyastvennyj-sud]*. 9. *Казачук І. В. Використання у доказуванні електронних джерел фактичних даних в адміністративно-деліктному процесі / І. В. Казачук // Європейські перспективи. – 2014. – № 6. – С. 93–97.* 10. *Практичний посібник ICC з антимонопольного комплаєнсу / Міжнародна торгова палата (ICC) – 2014. – 102 с.* 11. *Стороженко О. М. Адміністративно-правова кваліфікація зловживань монополієм (домінуючим) становищем на ринку: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 – «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / О. М. Стороженко. – К., 2008. – 18 с.*

REFERENCES

1. *Jengel' i drugie protiv Niderlandov. Evropejskij sud po pravam cheloveka Reshenie ot 08.06.1976. Liga Zakon. [Engel and others V the Netherlands The European court of human rights]. Available at: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/SO2825.html.* 2. *Popov R. A. Derzhavna polityka Ukrayiny u sferi antymonopol'noyi diyal'nosti: avtoref. dys. ... kand. nauk z derzh. upravlinnya [State policy of Ukraine in the sphere of Antimonopoly activity: abstract. dis. ... candidate. Sciences with Derg. management: spec.]. Zaporizhzhya, 2010.* 3. *ro zakhyst ekonomichnoyi konkurentsiyi: Zakon Ukrayiny vid 11.01.2001 № 2210-III // Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny. [On protection of economic competition]. 2001. № 12. 64 p.* 4. *Uzahal'ennya praktyky perehlyadu sudovykh rishen' u spravakh za*

uchastyu Antymonopol'noho komitetu ta yoho terytorial'nykh viddilen'. Sudova vlada Ukrayiny. Ofitsiynny veb-portal. [The summary of the practice of review of judicial decisions in cases involving the Antimonopoly Committee and its territorial offices The judicial power of Ukraine The official web portal]: Stanom na 26 chervnya 2015 r. Availadle at: <http://hra.arbitr.gov.ua/sud5039/183643/>.

5. Bilets'ka L. *Dokazuvannya u hospodars'komu protsesi Ukrayiny. Na shlyakhu do formuvannya sudovykh standartiv [Evidence in the economic process in Ukraine On the way to the formation of judicial standards] Hospodars'ke pravo i protses. 2013. № 2 (3). pp. 58–64.*

6. Mel'nychenko O. I. *Sudova praktyka: konkurentsniyi (antymonopol'ni) spory (Trial practice: competition (antitrust) disputes) Kiev, Yustynian, 2010. 512 p.*

7. *Postanova plenumu Vyschoho hospodars'koho sudu Ukrayiny vid 26.12.2011 № 18 «Pro deyaki pytannya praktyky zastosuvannya Hospodars'koho protsesual'noho kodeksu Ukrayiny sudamy pershoi instantsiyi» [About some questions of practice of application of the Economic procedural code of Ukraine by courts of first instance] Availadle at: zakon.rada.gov.ua/go/v0018600-11.*

8. *Pro deyaki pytannya praktyky vyrishennya sporiv, pov'yazanykh iz zastosuvannyam konkurentnoho zakonodavstva. [About some questions of practice of resolving disputes connected with application of competition law]. Stanom na 26.12.2014. Yuryskonsul't. Availadle at: <http://www.zhdymora.com/vysshij-xozyastvennyj-sud/oglyadovi-listi-vysshij-xozyastvennyj-sud>.*

9. Kazachuk I. V. *Vykorystannya u dokazuvanni elektronnykh dzherel faktychnykh danykh v administratyvno-deliktnomu protsesi [The use in evidence of electronic sources of evidence in the administrative process dectomy]. Yevropeys'ki perspektyvy. 2014. № 6. pp. 93–97.*

10. *Praktychnyy posibnyk ICC z antymonopol'noho komplayensu / Mizhnarodna torhova palata (ICC) (International chamber of Commerce (ICC). 2014. 102 p.*

11. Storozhenko O. M. *Administratyvno-pravova kvalifikatsiya zlovzhyvan' monopol'nym (dominuyuchym) stanovyshchem na rynku: avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk [Administrative law definition of abuse of monopoly (dominant) market position: author. dis. ... candidate. legal. Sciences]. Kyiv, 2008. 18 p.*